CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ.

„Wiercie ŭ Pana Boha wašaha i biaśpiečnymi budziecie; wiercie prarokam Jaho i ŭsio budzie pamysna".
2 Paral. 20, 20.

Wilnia, Trawień 1934 h.

Hod VII Nr 5 (96).

ŹMIEST № 5.

„CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA“

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ

Wychodzić raz u miesiac.

„CHR. DUMKA“ KAŠTUJE:
na hod . . 4 zał.
na paŭhodu 2
na 3 mies. 1
na 1 „ 0,50
Zahranicu 8 zał. u hod.

ABWIESTKI ŹMIAŠČAJUCCA tolki na apošniaj bačynie i kaštujuć: całaja bačyna 40 zał., 1/2 bačyny 20 zał., 1/4 bačyny 10 zał., 1/8 bačyny 5 zł.

Asobny numar kaštuje 20 hr.

ADRAS REDAKCYI I ADMINISTRACYI: Wilnia, wulica Zawalnaja Nr. 1-3 (Wilno, ul. Zawalna 1—3).

Redakcyja adčyniena ad 8—4.

PIERASYŁKA APŁAČANA RYČAŁTAM. CANA NUMARU 20 HR

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČĄSOPIŚ.
WYCHODZIĆ RAZ U MIESIAC.

Hod VII.	Wilnia, Trawień 1934 h.	Nr. 5 (96).

TRAWIEŃ — MATČYN MIESIAC.

Matka jość hodnaj pašany i češci. Tak ludzi razumnyja i dobryja razumieli daŭniej, tak razumiejuć i siańnia. U mnonich kulturnych krajoch na čeść matki paświačajecca adumysłowy dzień. Robicca heta zwyčajna wiasnoj, a pierawažna ŭ traŭni miesiacy.

Pryhožy hety zwyčaj świata matki pačaŭsia ŭ Aŭstralii, tady ŭ Anhlii, u Amerycy, Francyi, Narwehii, Šwecyi, a ŭrešcie i šmat dzie tak.

Dzień matki mnohija narody uważajuć swaim narodnym światam, bo los kožnaha narodu, jaho dabrabyt i sława zaležyć ad taho, jakich synoŭ i dačok dašć narodu matka. Ad jaje-ž duža i duža šmat zaleža. Praŭdu kažuć, što bolš znača dla ŭzhadawańnia maładoha pakaleńnia adna matka, čymsia sto wučycialoŭ.

Zwyčajna — kažam—na świata matki wybirajecca jaki dzień u miesiacy traŭni. A heta nie prypadkowa. Jak trawień najpryhažejšy miesiac u hodzie swajej płodnaściaj, swajej paŭnatoj maładoha žyćcia, tak i matka niawymoŭna pryhožaja maralna, bo jana jość światarkaj wialikaha, Boham na jaje ŭzłožanaha, abawiazku wydawańnia i hadawańnia maładoha pakaleńnia rodu čaławiečaha.

Siła matki dla sprawy ŭzhadawańnia dziaciej na dobrych ludziej sapraŭdy wialikaja. Usie heta dobra wiedajem. Sakret hetaj siłyŭ tym, što matka da dziaciej swaich nosie ŭ sercy wialiki, Boham jej dadzieny, nikoli niahasnučy ahoń miłaści. Miłašć-ža heta, jak wiedama, najlepšy i najmudrejšy wučyciel i ŭzhadawalnik.

Św. Ahustyn, jašče jak małady chłapiec, byŭ užo susim na drennaj darozie, ci lepš — na poŭnym biezdarožžy. Paśla jon — wialiki światy, słaŭny mudrec, doktar i apora Kaścioła. Sam św. Aŭhustyn piša ŭ swaich knižkach, što z biezdarožža na prostuju i dobruju darohu škirawała jaho dabrata i malitwy jahonaj matki św. Moniki.

Značeńnie matki dla kožnaha čaławieka i kožnaha hramadzianstwa i narodu sapraŭdy wialikaje. Ale značeńniedla nas matki-biełaruski jašče bolšaje. Naša siamja na čale z matkaj heta naša adzinaja rodnaja škoła. Najważniejšaj rečaj dla maładoha pakaleńnia jość paznańnie i luboŭ Boha. Heta najmacniejšaja apora ŭsiaho budučaha žyćcia čaławieka. U hetaj sprawie Kaścioł jość najlepšym wučycielem. U nas-ža palityka ludzkaja zahadała Kaściołu wučyć nas u čužoj mowie. I woś-ža z pomačaj tut Kaściołu, jak praŭdziwaja apostałka, prychodzić biełaruskaja matka. Jana ŭ mieru skromnych sił swaich ab najwyšejšy chpraŭdach na świecie wučyć swaich dzietak rodnaj,zrazumiełaj dla ich mowaj.

Taja-ž ludzkaja lichaja palityka robić i toje, što ahułam nawučańnie pa školach biełaruskich dzietak adbywajecca ŭ našym krai tak-ža ŭ čužoj mowie. I tut — u mieru słabych sił swaich,—hetuju złuju pamyłku nawučańnia nas papraŭlaje naša matka.

Celymi wiakami pierarablali nas to na palakoŭ, to na maskaloŭ, a my ŭsio biełarusy biełarusy. Zasłuha ŭ hetym u najbolšaj miery — biełaruskaj matki.

Urešcie należyć nam adciemić, što ŭwieś miesiac trawień, uwieś miesiac maj Kaścioł paświačaje tak-ža matcy i pry tym paświačaje asabliwa, bo pa świačaje Najświaciejšaj Maryi, jakaja z woli Boha jość i Matkaj i Panienkaj razam.

Wialikaj jość sprawaj być chryścijanskaj matkaj, bolšaj jość sprawaj być panienkaj, kab służyć całkom Bohu i bliźnim, a ŭžo niečym najwialikšym, mahčymym tolki ŭ tajomnych planach Božych, — heta maciarynstwa

na ŭračystaść św. Trojcy.

I.

O, błybinia babaćcia, mudraści i wiedy Božaj: jak-ža niezrazumiełyja sudy jabo i niedasiažnyja darobi jabo! Bo cbto-ž paznaŭ ro zum Hospadaŭ? Abo cbto byŭ daradčykam jabonym? Abo cbto pieršy daŭ jamu, kab jon mieŭ addawać tamu? Bo z jabo i praz jabo i ŭ im jość usio: jamu cbwała na wieki. Amen.

(Ryml. 11, 33—36).

II.

U beny čas skazaŭ Jezus swaim wučniam: dana mnie ŭsiakaja ŭłada na niebie i na ziamli. Dyk idziecie i nawučajcie ŭsie narody, cbryściačy icb u imia Ajca i Syna i Ducba Światoba, wučačy icb spaŭniać usio, što tolki ja zabadaŭ wam. I woś ja z wami zaŭsiody až da skančeńnia świetu.

(Mat. 28, 18—20).

III.

Zbaŭca naš, — jak čytajem u siańnieśniaj Ewanelii, — kaža ab sabie, što maje jon usiakuju ŭładu. I heta zrazumieła, bo jon Boh-Čaławiek, dyk da jaho i naleža ŭłada nad usim świetam.

Usio na świecie isnuje pawodle peŭnych, ustalenych zakonaŭ. Jasna heta bačym u wa ŭsiej našaj pryrodzie. Ab hetym świedčać: nieba i ziamla, miesiac, zory i sonca, traŭka, zužła i čaławiek. Twarcom henych zakonaŭ jość Boh, jaki maje ŭsiakuju ŭładu, usiakuju siłu.

i dziawoctwa razam. A hetkaj jość Najświaciejšaja Maryja.

Narod naš maje mnoha miłaści da Maci Božaj. Miłaść hetu jon tak strojna wyražaje ŭ hety wiesnawy majowy miesiac, kali pa chatach i darohach kryžowych prad abrazami Maci Božaj, ukwiečanymi pachniučym bezam i čaremchaj, praz jaje zastupnictwa šle swaje molby da Najwyšejšaha.

Niachaj-ža miłaść hena da Maci Najświaciejšaj budzie zorkaj prawodnaj čeści i miłaści Matki Biełaruski!...

P. T.

Šlacham dziwaŭ [4] i ŭražańniaŭ.

(Zaciemki z padarožy ŭ Rym).

Ahulny plan Archibazyliki pradstaŭlaje łacinski kryž, na skryžawańni nawaŭ jakoha mahutna razsiełasia kopuła ŭnosiačaja zhary światło ŭ samy centr.

Fasada ŭ 45 m. wyšynioju zakončwajecca strojnaj balustradaj z 13 siamimetrawymi statujami Chrysta i 12 apostałaŭ. Piać abšyrnych niezačynienych bram wiadzie ŭ praddźwierra, nad jakim znachodzicca takzwanaja loža, skul Ajciec św. ŭdzialaje apostalskaha bahasławienstwa urbi et orbi (miestu i świetu). U praddźwierry henym mahłab biaz mała źmiaścicca naša wilenskaja bazylika. Adsiul idzie taksama piać bronzawych bram u samuju Archibazyliku. Apošnija dźwiery naprawa, nad jakimi widna mozaika św. Piotry, nazywajucca Porta Santta— światajа brama, u hetym hodzie 1900 letniaha jubileju adkryta. Pišučy hetyja słowy mieŭ ščaście pieršy raz pierastupić paroh Bazyliki praz henyja ŭłaśnie świątyja dźwiery. Adkrywaje ich sam tolki Papież.

Kali ŭwojdziem praz hałoŭnuju bramu, adrazu kiniecca ŭ wočy nam abšyrny prastor zijajučy zołatam, sierabrom i radulnymi tonami mozaikawych dy marmurowych krasak. Kolosalnaja šyr hetaja zamkniona ŭwiersi dwaccacipiacimetrawaj šyryni sklapieńniem; unizu—uzorystaj mozaikowaj pasadzkaj; a pa staranach—hinie hdzieś miž filarami ŭ nawach i kaplicach. Kaplicaŭ tych jość až 9. Kožnaja z ich, to jak naš siarednich raźmieraŭ kaściołak. Ale nia pojdziem u kožnuju z ich, bo zhubimsia ŭ mory dziwaŭ i nia skončym našaha raskazu.

Paśpiašemo addać češć Najświaciejšamu dy skirujmasia adrazu ŭ centr, tak cudna apramienieny radulnymi kasulami niabiesnaha światła, padajučaha z kopuły.

U centry pad kopułaj znachodzicca hrob światoha Piotry, nad im uznosicca aŭtar t. zw. Konfessia, na jakim tolki sam Ajciec św. adpraŭlaje Mšu św. Baldachim nad aŭtarom he-

Maje Boh tak-ža poŭnuju ŭładu i nad dušoj ludzkoj, nad usim duchowym žyćciom čaławieka. Ale kiruje dušoj ludzkoj nie prymusam, nie kaniečnaściaj, jak heta jość u pryrodzie, a miłaściaj swajej, jakaja aświačaje naš rozum i parušaje našu wolnuju wolu. Adumysłu dla spraŭ dušy našaj ustanawiŭ naš Zbaŭca Kaścioł swoj Božy.

Isnuje na świecie ŭrešcie i ŭłada, jakaja kiruje žyćciom hramadzkim ludziej, jakaja ŭkładaje adnosiny miž ludźmi paasobnymi, a tak-ža miž hramadzkimi klasami, miž narodami i dziaržawami. I nad hetym žyćciom Zbaŭca naš, jak Boh-Čaławiek, tak-ža maje poŭnuju ŭładu. Ludzi siańnia lubiać kazać, što hramadzka-palityčnaja ŭłada pachodzić ad narodu. Woś-ža nia hetak. Uława heta starejšaja i ad usiakaha narodu i ad usiakaha čaławieka. Ad narodu pachodzić nie samaja ŭłada, a tolki forma ŭłady. I jakaja henaja ŭłada nia była-b, kali choča, kab jana ludziam sapraŭdy karysnaj była, adnolkawa moc swaju musić brać ad Boha i adnolkawa ŭsie swaje zahady, swajo prawa musić apirać na prawie Boha i na Jahonaj najwyšejšaj uładzie.

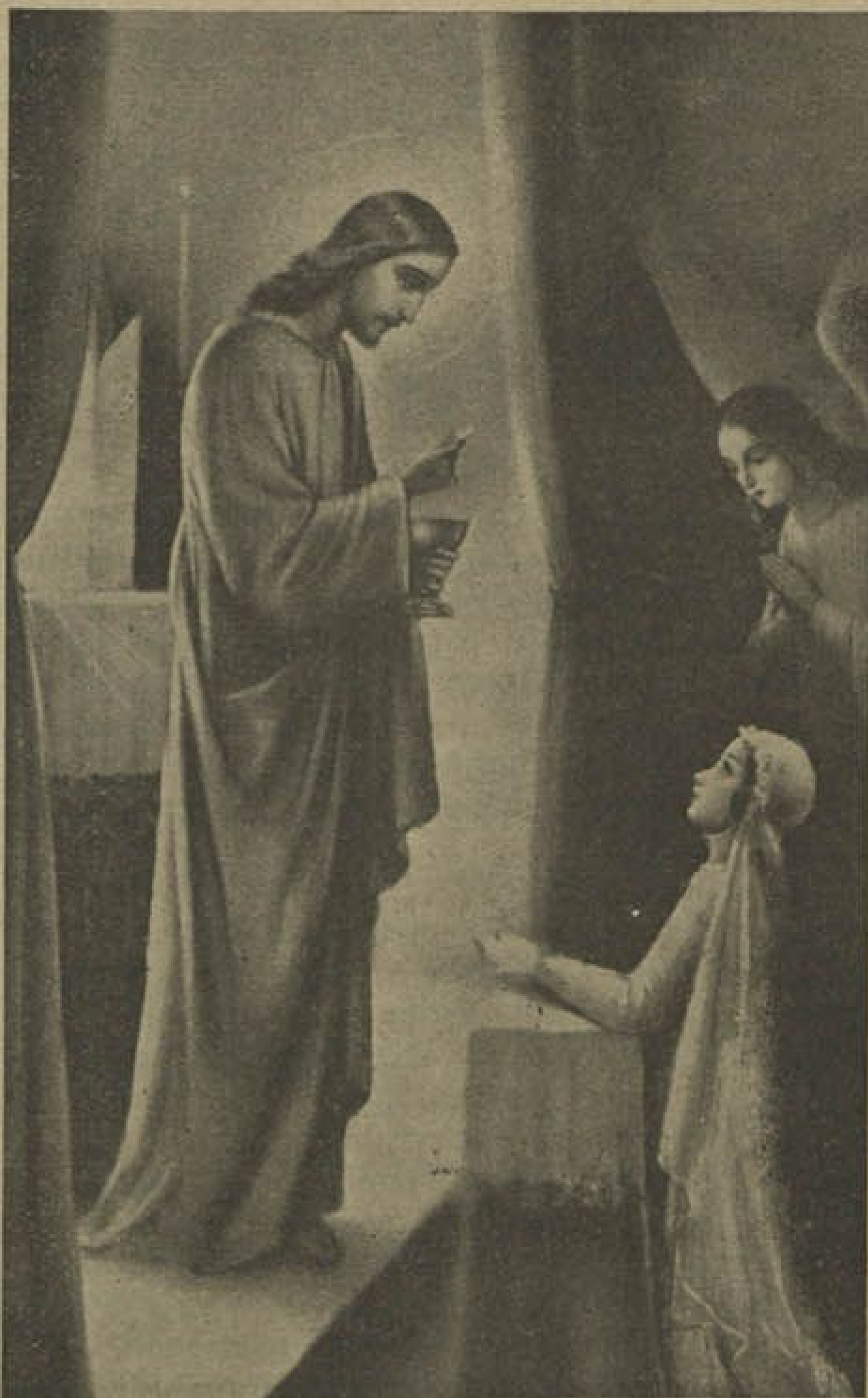
Ab hetym pawinny pomnić my ŭsie, ab hetym pawinien pomnić i ŭwieś narod naš biełaruski, jaki tak-ža paklikany słuchać nawuki Božaj i spaŭniać Zakony Boha i Jaho światuju wolu.

— Idziecie i nawučajcie ŭsie narody, chryściačy ich u imia Ajca i Syna i Ducha Światoha, wučačy ich spaŭniać usio, što tolki ja zahadaŭ wam. —

Ks. Ad. St.

NA DZIEŃ BOŽAHA CIEŁA.

„Chto jeść hety chleb, žyć budzie nawieki."
(Jan 6, 56—59).

nym uwieśčysta z bronzu. Kruhom hrobu haryć dzień i noč 89 załočanych lampaŭ, na češć relikwijaŭ światych, tut pachowanych. Da hrobu wiaduć dwajnyja schody pa 17 stupieniaŭ. Unizu miž schodaŭ staić na kaleńniach statuja Piusa VI, adorujučaja hrob, pieršaha Božaha Klučnika. Wykanaŭ statuju słaŭny reźbiar Canova. Papież — zusim jak žywy, wačam zdajecca: wusny jaho šepčuć malitwu. Pierad statujaj Piusa — załočanaja brama, za jakoj widzien aŭtaryk, pad katorym pachawany Apostał.

Addaŭšy razam z pabožnym Piusam češć światym relikwijam, padymiem wočy ŭwierch, a nad nami adkryjecca zalitaja światłom i krasoju čaroŭnaj abšyrnaja raskošnaja kopuła. Heta cudatworstwa Michała Anioła. Jość jana jakby symbolem apramienianaje Božnaj łaskaj dušy ludzkoje, što ŭzdymajecca k' niebu. Što za harmonija, krasa! A šyr! A wyšynia: — (117 metraŭ). Biazsilnaje tut woka ludzkoje dy ŭjawa, nia dojdzieš sapraŭdnaści, chiba praz paraŭnańnie: wun na adnej z haleryjaŭ poŭzajuć niejkija čornyja zapałački, niaŭžo heta ludzi? Tak, to nahladčyki jak i ja snujuć tam štodzień. Zapytajmo ich, jak adtul wyhladaje budowa, a adkažuć nam, što kali i my nie padymiemsia dy nie abhledzim światyni zhary — nia miecimiem naležnaha paniaćcia ab jeje wieličy. U wierchniej hałcy pad kryžam, wyhladajučaj z ziamli by čaławiečа haława, moža źmiaścicca 8 čaławiek. Adzin z čatyroch ewanelistaŭ, pradstaŭleny ŭ cudnaj mozaicy miž arkadaŭ kopuły, trymaje ŭ rucce piaro; zwyčajnamu woku wydajecca jano wialičynioju nia bolš 15 cnt., a ŭ sutnaści jano paŭtara metra daŭžynioju. Ufundowana kopuła na čatyroch kolosalnych filarach, hrubinioju 72 metry ŭ abchwacie, tak što nia trudna byłob źmiaścić u kožnym z ich nie adzin z našych wiaskowych kaściołkaŭ. Pry kožnym z filaraŭ staić z biełaha marmuru znatnych mastakoŭ statuja: św. Lonhina, św. Heleny, Weroniki i św. Andreja. Nad čatyrma ewanelistami ŭ siamimetrawych mozaikach i nad arkadami widna napiś: „Tu es Petrus et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, et tibi dabo claves regni coelorum." Nad henym napisam biažyć kruhom taja balustrada žaleznaja, dzie my bačyli niadaŭna ludziej. Na sklapieńni kopuły jość rož-

Dla čyjho dabra? 4)

(*Da sprawy biełaruskaj mowy ŭ Kaściele*).

IV.

I tak — treba, kab narod naš moh čuć Słowa Božaje pabiełarusku; treba, kab jon wiedaŭ, što ludzi słuchajuć nawukaŭ u kaściołach, molacca, chwalać Boha nia tolki papolsku, ale i ŭ inšych mowach, kožny narod pa swojmu, tak jak jon haworyć, apryč, paniatnaje dzieła, pryniataj u danym abradzie mowy liturhičnaj, jak npr. u nas — łacinskaj.

I nia siańnia, to zaŭtra biełaruskaja mowa budzie zawiedziena da relihijnaha ŭžytku narodu, bo raz jość žywy narod, jość žywaja, asobnaja jaho mowa, to jana musić słužyć hetamu narodu ŭwa ŭsich jaho patrebach. Tak jano budzie, bo taki paradak isnuje na ŭsim świecie, što ludzi słuchajuć nawukaŭ i ŭžywajuć u dadatkowym nabaženstwie tej mowy, jakoj jany haworać.

A kali ciapier jašče ŭ niekatorych miascoch narod hetaha nia choča, to heta, widać, zajšła niejkaja pamyłka, niejkaja nienarmalnaść u ŭzhadawańni hetaha narodu, kali čaławiek nia choča taho, što jamu jość pryrodnym. Pahardžać swajeju mowaj — heta saŭsim nia jość rečaju pachwalnaj: bo miłaść da swajho jość naturalnaju patrebaju čaławieka. A ŭ nas jano i sapraŭdy bywaje tak, nie skažu, kab usiudy, ale zdarajucca takija sumnyja wypadki, što Biełarus stydajecca swaje ajcoŭskaje mowy, rad byŭ-by jaje pazbycca. Ale heta jano robicca praz nacyjanalnuju niaświedamaść narodu. I heta bywaje imienna tam, dzie narod nia maje swajej nacyjanalnaj biełaruskaj świedamaści.

Chto spraciŭlajecca biełaruskim kazańniam praz swaju niaświedamaść, toj za heta nia jość adkaznym, bo jon sam nia wiedaje, što robić; a jak nia maje świedamaści taho, što jon robić kiepska, to nia maje i winy. Ale chto paŭstaje proci biełaruskich kazańniaŭ świedama, toj nie pastupaje pa Božamu, dziela taho, što „*Boh — heta Miłaść*“ (I Jan 4, 8). A chto świedama paŭstaje proci biełaruskich kazańniaŭ, toj nie pastupaje pawodle prawa miłaści, tolki idzie za nachiłam źwiarynaha nacyjanalizmu, idzie za nachiłam swajho samalubstwa, jakoje ŭ kožnym čaławieku žywie, jak adna z ciomnych jaho staron. Ale čaławiek kožny, a pieradusim chryścijanin z kožnym samalubstwam zmahacca pawinien.

Skora dźwie tysiačy hadoŭ, jak pradwiečnaja Miłaść abjawiłasia świetu. „Słowa stałasia Ciełam“. Syn Božy, stupiŭšy na ziamlu, daŭ Zakon nowy — Zakon miłaści. I dziela ahulnaha dabra ŭsiaho čaławiectwa, jak kožny čaławiek paapryč, tak i ŭsie hramadzianstwy, usie zhurtawańni ludziej, usie asobnyja narody pawinny ŭ swaich uzajemnych adnosinach kirawacca prawam miłaści. Tak! Užo wialiki čas, kab my začali mieryć usie sprawy našyja mieraju miłaści.

D. Aniśko.

nyja abrazy mozaikowyja. Zblizka wyhladajuć jany by strašydły, a z pasadzki wyhladajuć, jak cacki.

Pa nišach skroź u dwa rady nižej i wyžej stajać z biełaha mramaru statui, pieršaradnych artystaŭ.

Adchodziačy ad Konfessii, nie praminiem najcanniejšaje pamiatki. Z lewaj starany pry pieršym filary, padtrymoŭwajučym kopułu, siadzić na tronie bronzawaja statuja św. Piotry. Blizu paŭtary tysiačy ŭžo let — jak padaje nam historyja — usie pielhrymy, kardynały, biskupy, duchoŭniki całujuć nohu taje statui, adwiedwajučy światyniu. Ad tych całunkaŭ prawaja naha blizu da paławiny ŭžo ściorłasia. Skolkiž tych całunkaŭ musiła tam być!...

Za Konfesijaj u wialikim aŭtary, na kancy Archibazyliki wysicca tak zwanaja katedra św. Piotry, padtrymoŭwanaja čatyrma statujami św. Doktaraŭ Kaścioła: Ambrožaha, Aŭhustyna, Apanasa, Jana Załatawusnaha. Uhary Duch św. zapeŭniaje nieabmylnaść ahłašanych praz papieža z henaj katedry dohmataŭ.

Wychodziačy z Archibazyliki zabiažem jašče na mamencik da kaplicy Pieta, kab nie ŭranić z uwahi kryj Boža najcanniejšaha badaj mastackaha dziwa 24 letniaha Michała Anioła, jakoje było ekzaminam jahonaj henialnaści. Na kalenniach sumnaje zranienaje bolem Maci Božaj, nieśmiarotna maładoje, lažyć pamioršy Chrystus, kazaŭby ŭ hłybokim śnie. Rysy Dziewy pračystaj hłasiać surowaść. Niawymoŭnaja melancholija atulaje abiedźwie marmurowyja asoby. Henij u cełaj poŭni daskanalnych swaich form! Choć mała jašče ahladali my tworaŭ Michała Anioła, ale naprašajecca tut pad piaro asoba henaha wialikaha mastaka.

Radziŭsia ŭ 1475 h. Byŭ synam surowaj skalista-lasistaj Apeninskaj miaściny Capres, niedaloka hary Alvernia, dzie Ukryžawany darawaŭ rany swaje Francišku. A znača, byŭ synam ziamli Florenckaj.

Chto nia wieryć u siłu henija, chto nie razumieje sutnaści jahonaj — chaj zainteresujecca asobaj Anioła. Ni ŭ koha bo chiba tak wyrazna nia widać toje nadludzkaje siły iskry Božaje, jak u jaho. Hlanuŭšy na niepazorny wyh-

Bielarus na Siomuchu.

Bielaruskaja wioska najpryhažej wyhladaje na Siomuchu. Ad čystaty ŭsio tam až zichacić.

Usiudy wulicy zamiecieny, žoŭtym piasočkam wysypany. Na panadworkach i ŭ bielaruskich hankach natorkana biarozak. U chacie za abrazami i pad belkaj taksama biarozki.

Na Siomuchu bielaruskaja matka piače dla swaich dzietak pulchnyja i smačnyja aładki.

Na poli žyta krasuje, a na wyhanie ad hiloŭ bydła zyhuje. Pa sienažaciach, jak na wialikim dywanie, rastuć pryhožyja kwietki. Bielaruskija dzieci, jak mak rassypaŭšysia, biahuć źbirać henyja kwietki, a starejšyja bielarusy prahaniajuć tady dziaciej, kab nie taptali im pożniaŭ.

Na Siomuchu drewy ŭ poŭni swajho raźwićcia. Listy na ich, jak jadwab miakkija, jak čarwiak kłustyja i jak šmarahd zialonyja.

U hety čas bielarus zorka hladzić na pryrodu. Jon razumieje świet kruhom jaho i pačynaje hłyboka dumać.

Pieršnapierš dumkami swaimi zatrymliwajecca jon nad drewam. U drewie bielarus znachodzie moc Bożuju. Ad drewa jon wučycca, jak lubić i wierna słužyć Bohu. Bielarus na Siomuchu bača, jak drewa dalikatnymi swaimi karenčykami z hrudziej ziamli smokča dla siabie žyćcio. Tut bielarus ziamlu uważaje, jak matku, a dreŭca, jak dziciatka! Dalej, hetadrewa dzień i noč hladzić na Boha ŭ niebie. Jano da Boha na malitwu wyciahwaje biazustanku swaje liściastyja ruki.

Chto druhi tak wytrywała zmoža hladzieć u nieba i na malitwie da Boha wyciahiwać tak ruki? A drewa ŭ hetym jošć najwytrywalejšaje! Tut i bielarus wučycca ad drewa, jak jamu hladzieć u nieba na Boha i jak trymać ruki na malitwie i jak siabie pastawić u adnosinach da Boha.

A prydzie doždžyk na Siomuchu i kapnie rasa na drewa, — tady bielarus čuje, jak drewa šumić, byccam da čaławieka hawora. A jak papryjacielsku žywuć drewa z daždžom, jak adno druhoje lubie! Na Siomuchu bielarus pomnić, jak drewy wyhladajuć u zimku, kali na ich halinkach śnieh adpačywaje.

Razhledziŭšy hetak bielarus drewa na Siomuchu, sam tady z wialikaj pakoraj źwiartajecca da Boha. Bo jon dobra wiedaje, što stwaryć drewa i dać jamu ŭzrost—adzin Boh tolki moža.

Dalej, kruhom siabie bielarus razhladajecca i ŭ pryrodzie spaścierahaje jon usiudy bujnaje žyćcio, wialiki ruch.

Ad najmienšaha čarwiačka i da najbolš daskanalnaha čaławieka — usio žywie i rušajecca na świecie. A skul hetakaje žyćcio, skul hetaki ruch?

Dla bielarusa tut adzin najlepšy adkaz — Swiaty Duch usio na świecie ażyŭlaje. Duch Božy nasiŭ sia nad wadami ŭžo tady, kali Boh twaryŭ świet.

Swiaty Duch jak na pryrodu, taksama i na ludziej prychodzie i rabotu swaju ŭ dušy čaławieka pačynaje. Swiaty Duch prychodziŭ na apostałaŭ, prychodzie i na nas praz światyja sakramenty. Bielarus na Siomuchu najlepš znajomicca sa Swiatym Ducham.

Na piaćdziesiaty dzień paśla Wialikadnia, kali nadyšli żydoŭskija zialonyja światki, Chrystus sasłaŭ z nieba na apostałaŭ Swiatoha Ducha, jaki pieramianiŭ ich z ludziej prostych u ludzi mudryja, z bajaźliwych u adważnyja, z zimnych i sonnych u haračych pracaŭnikoŭ dla sprawy Chrysta. Dla apostałaŭ tady byli niepačom łancuhi, dy turmy, a na't i samaja śmierć. Jak

---

lad jahony, fizyčny i psychičny, a z druhoha boku na jaho hihantyčnaje tworstwa, nielha pawieryć, što stwaryŭ ich krywy, brydki, niadošły i słabawolny heny florenčyk. Lohika dašukwajucca tut ukrytaj siły wyžejšaj, — dziejačaj u henaj słabaj istocie. Raspirała jaho taja šalonaja tworčaja haračka, nikoli nie dawała jamu supakoju, drenčyła jaho, pryhniatała. Mieŭ niešta padobnaje ŭ trahizmie swaje doli, jak naš Symon Muzyka. Byŭ mučanikam swaje henialnaje, niezrazumiełaje dla hruhich, fantazii, jakoj nia suspiewali słužyć ruki dy abstawiny. Mnoha tworaŭ pačynaŭ zaraz hwałtoŭna, a nia končyŭ. U parywie tworčaha šału na't cełyja hory projektawaŭ pieratwaryć u mastackija pryhožyja formy Bolšaść tworaŭ swaich wykonywaŭ u parywie zakatnaj zaŭziataści abo melancholii. Słaŭny „Sudny Dzień" u kaplicy Sykstynskaj tworyć praz siem miesiacaŭ, zamknuŭšysia nahłucha, nikoha—na't samoha papieža—nie ŭpuščajučy, jadučy i splučy pry pracy. Byŭ pad toj čas strašna razdražnieny suadnosinami j abstawinami. Adbiłasia ŭsio heta ŭ tym nieśmiarotnaje sławy strašnym twory, dzie wichram wuładarnym pierawaliwajecca mahutnaść žyćcia, dzie ŭsio pierapoŭniena Ducham Usiomahutnaha, jaki tworyć i nistožyć, padnosić abo kidaje ŭ proćmu — Ducham usioŭładna panujučym nad žyćciom. Wałasy ŭstajuć, hledziačy na ŭsio heta i „muraška za škuru łazie..."

Skolki-ž sił tworčych zhareła pry henaj šalonaj pracy! Tymbolš, što pamocnikaŭ Anioł strašenna nia lubiŭ, nichto bo nia zdoleŭ zhadać, unarawić dy daraŭniać šalonaj fantazii jahonaj. A jašče horš nia znosiŭ damarosłych krytykaŭ, kpiŭ z ich niamiłaserna, a nawat mściŭsia. Padabiznu adnaho prałata, wyraziŭšaha niezdawaleńnie z kryčačaj nahaści — ŭ Sykstynie nialicujučaj byccam z światyniaj, pamiaściŭ na „Strašnym Sudzie"—ŭ piekli. A na samachwalnuju krytyku Pietro Soderini, jakomu pa zakazu rabiŭ „Dawida," znašoŭ sposab nia mienš złosny. Nabraŭšy ŭ žmieniu marmurowaha pyłu dy ŭzlezšy na ryštawańnie pačaŭ, ciarušačy pył, nibyto struhać razcom nos, jaki wydawaŭsia kaprysnamu „znataku" byccam hrubym, a jakoha mastak sapraŭdy na't i nie kranuŭ razcom.

— A ciapier jak? — pytaje.

nie pieraškadžali apostałam worahi Chrysta, poŭnyja Swiatoha Ducha apostały išli ŭ pierad adważna i štoraz bajčej wiali rabotu Chrysta!

A ciapier taksama praz światyja sakramanty Swiaty Duch jość i ŭ nas.

U nas Jon żywieć i pabożamu ŭ dušy našaj prawodzie swaju rabotu.

Swiaty Duch prynosie da nas siem Swaich daroŭ: mudraść, rozum, radu, umiełaść, mustwa, bajaźń Božuju i pabožnaść.

Jak nam nialohka zrazumieć uzrost drewa, tak nam jašče ciažej jość padhledzić rabotu ŭ dušy našaj Swiatoha Ducha. Adno my tolki wiedajem ab rabocie ŭ nas Swiatoha Ducha, što jon swaimi darami nadta nas daskanalić. Pad upływam Swiatoha Ducha čaławiek robicca nadta čułym na ŭsie parušeńni sa starany Boha.

Na Siomuchu biełarus najlepš łučycca sa Swiatym Ducham. Jak uwieś świet praz Swiatoha Ducha na Siomuchu żywie lepiej, macniej, i paŭniej, taksama i biełarus naš uzmocnieny Swiatym Ducham, u rozumie swaim nabiraje dziŭnaj mocy i bujna rastuć siły woli jahonaj. Tady biełarus jasna razumieje samoha siabie i świet kruhom siabie i tuju metu żyćcia swajho, da jakoj jon praznačany.

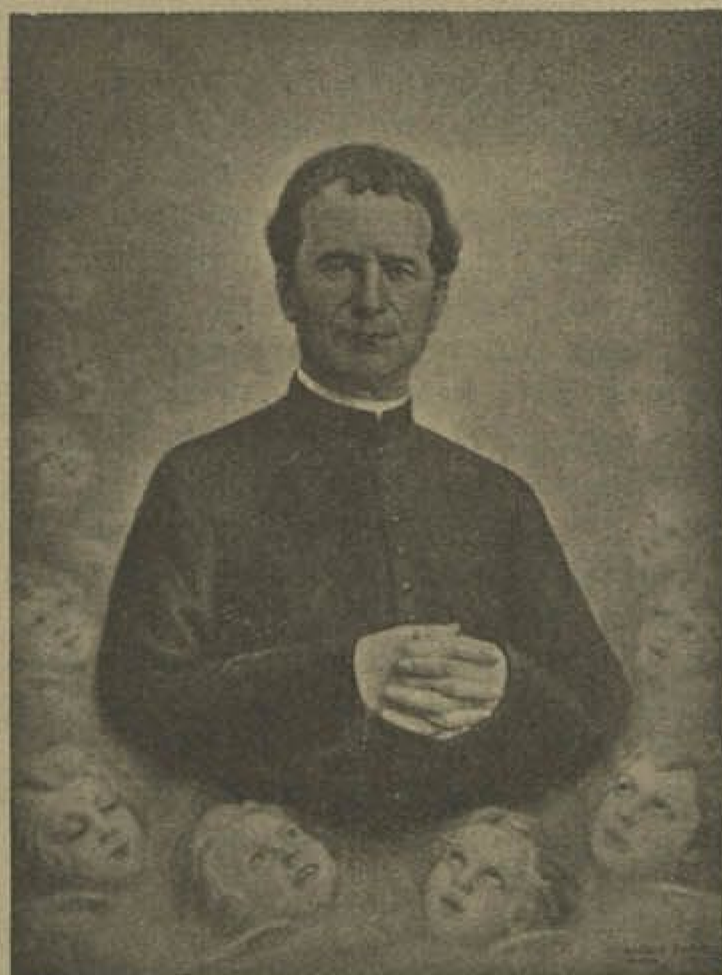
O, Swiaty Duch, na hetu zialonuju Siomuchu abahrej Ty ŭsiu našu ziamielku biełaruskuju!

Złučy Ty ŭsie sercy biełaruskija ŭ adno niešta wialikaje, cełaje i ŭspamažy Ty narod biełaruski, kab jon z ziamli da Boha zaŭsiody wyciahwaŭ swaje spracawanyja ruki i kab zaŭsiody śpiawaŭ Bohu pieśni chwalby razam z usim Boskim żywym i nia żywym stwareńniem!...

Ks. W. Š.

Światy Jan Bosko.

Sioleta na Wialikdzień, na zakančeńnie światoha Jubilejnaha Hodu, św. Ajciec abjawiŭ światym bahasłaŭlenaha Jana Bosku.

Radziŭsia jon u małoj italskaj wioscy Becchi. Z małych dzion čuŭ poklik da duchoŭnaha stanu i adznačaŭsia asabliwaj świataściaj i dabratoj. Zdabyŭšy nawuki i staŭšysia ksiandzom, z wialikim zapałam paświaciŭsia pradusim pracy siarod apuščanaj moładzi. Dla hetaj mety ŭreście załażyŭ mužčynski Zakon Salezyjanaŭ i žanočy Dačok Maryi Uspamohi Wiernych, jakija majuć ciapier u roznych krajoch ustanowy, što haduju moładź i wučać hramaty i ramiasła. *X.*

— O, ciapier užo zusim što inšaje, ciapier prydaŭ jamu wašeć mnoha żyćcia.

A toj wašeć maŭkliwaj pahardaj śmiajecca sabie ŭ wus, syšoŭšy z ryštawańnia.

Tuju pahardu možna adčytać u słaŭnym „Dawidzie.“ Heta nawalničnaja moc-hraza, zaklataja ŭ marmur. Jaho raspiraje melancholijnaja hordaść. Marmurowaja cudnaj krasy postać henaja byccam dušycca ŭ murach muzeju, prosicca pad sonca na prastor.

U tym imienna hihantyčnym razmasi dy wibracyi żyćcia ducha i zaklučajecca pierawaha henija Michała Anioła nad inšymi.

Mała mieŭ pryjacielaŭ, bo mnoha mieŭ zajdrosnych. Najlepš apiakawalisia jahonaj asobaj i talentam dy patrapili wykarystać, zaprahčy ŭ słuzbu wysokim idejam chryścijanskim, papieży, asabliwa słaŭny i henijalny humanist Juliuš II. Cełaje żyćcio možna skazać byŭ na usłuhach papiežaŭ, jakich nadta lubiŭ i pawažaŭ, pamima častych nieparazumieńniaŭ. A Julijušu II wykanaŭ pryhožy cenny pomnik, u jakim haloŭnaj fihuraj źjaŭlajecca słaŭny „Mojžeš“ u kaściele św. Piotry ŭ Akowach. Surowaja hraza i pawaha Staroha Zakonu bje z henaha hihanta!

Pamima nadludzkaj natužnaj pracy, nerwowych pierażywańniaŭ i zhryzotaŭ, źjadajučych jaho i tak słabyja siły, dażyŭ hłybokaj staraści. Budučy siamdziesiaciletnim starcam, uzioŭ na siabie ciažar bud wy Archibazyliki i wioŭ jaje kolkinaccać let. „Mnohija ŭ to wierać, — wieru i ja, što na hetaje stanowišča paklikaŭ mianie Sam Boh, — pisaŭ tady — pamima wialikaj staraści światoha dzieła henaha nia kinu, spaŭniaju bo słužbu dla Boha, na jakoha maju nadzieju.“

Pad staraść, dyj cełaje żyćcio, Michał Anioł byŭ wielmi pabožny. Žyŭ, jak ascet. A praca jaho była malitwaj.

„Dobraje malarstwa — kazaŭ — zbližajecca da Boha i łučycca z Im .. Jość jano tolki kopijaj jaho daskanalnaści, cieniem Jaho penzla, Jaho muzyki. Jaho melodyi... Mała być wialikim mastakom. Mastak pawinien adznačacca ŭ mieru mahčymaści čystym świątym żyćciom, kab Duch światy kirawaŭ jahonymi tworčymi dumkami“...

Na Kryllach Duchoŭnaha Žyćcia.

„Kali chočaš być daskanalnym, dyk idzi pradaj, što maješ i daj ubohim...dy prychodź, kab pajści za Mnoju."
(Mat. 19.21).

Chto skazaŭ i dziela čaho hetyja słowy? Nia hrecki mudrec i nia kitajski Konfucij i nia perski Zoroaster i nie druhi jaki wučyciel, a Sam Boh-Čaławiek: Sama Mudraść Pradwiečnaja. Dyk u hetych słowach Božych supraŭdy pierachoŭwajecca wialikaja dla nas praŭda z wialikim značeńniem dziela našaha žyćcia. I paŭstajeć u nas žadańnie choć krychu razhledzić hetu praŭdu dy ŭbačyć metu jaje praznačeńnia.

Pieršym čynam źwiarnuć treba ŭwahu na świet materyjalny. Pakul čaławiek astajecca na ziamli, datul jon nierazłučna źwiazany z hetym świetam. Heta zusim jasna. Bo ciž možna prabywać u ciele, patrabujučym chleba dačasnaha dy žyć adnym ducham?!

Nam, znača biazupynna treba zdabywać dabrabyt dačasny, pradusim-ža dla swajej siamiejki dy swajej Baćkaŭščyny. Zdarowy rozum hawora nam heta. Ale jošć i inšaje žyćcio i čaławiek pawinien być aściarožnym, kab nie zapradaŭsia z dušoju i cielam świetu materyjalnamu.

Dyk žywi tak, biełarusie, kab da ciabie možna było dastasawać wo hetyja słowy Boha-Čaławieka, słowy poŭnyja ščaścia dy radaści: „Bahasłaŭleny ŭbohija ducham, bo ich jošć waładarstwa Božaje." Inakš haworačy, prabywaj dy pracuj u świecie materyjalnym, ale žywi dušoju ŭ wiečnaści siarod aniołaŭ Božych dy ŭsich światych, chwalačy razam z imi Hospada Boha twajho.

Biełarusie, u twaim štodziennym žyćci ŭważaj na nawuku Chrysta. Uzlataj na kryllach žyćcia duchowaha dy nia budź biazdušnym materjalistam! Rabi heta i dziela siabie i dziela swajej siamji j dziela ŭsiaho hramadzianstwa biełaruskaha!

Ale jošć jašče wyšejšaje duchowaje žyćcio, kali čaławiek zusim wyrakajecca siamiejnych wuzłoŭ, dačasnych bahaćciaŭ dy całkom addajecca duchoŭnym spram žyćcia; kali jon čynić zarok tolki žyć dla Boha dy duchowaha dabra świetu. Heta jošć wierchawina daskanalnaści.

Sam—Boh-Čaławiek daŭ nam prykład hetaj daskanalnaści swaim ułasnym žyćciom.

Žyćcio Chrysta, usie Jahonyja pastupki, usie Jahony Apostały dy paśleżniki, usie abstawiny, u jakich Jon apawiaščaješ Słowa Swajo Božaje, — usio heta świedča nam ab tym, što Jon pryšoŭ uzbahacić ludzkaść nie materyjaj, a mahutnym ducham.

„Kali chočaš być daskanalnym, dyk idzi pradaj, što maješ i daj ubohim. . dy prychodź, kab pajści Maim Sledam!"

Pryzywaješ Jon ciabie da twareńnia wialikich dziejańniaŭ nie materyjaj, a ducham mahutnym.

Zawieć ciabie Jon u manastyr, kidaješ tabie poklik da žyćcia, jakim Jon Sam kaliści žyŭ.

Manastyr! Duša maja radaściaj pierapaŭniajecca, kali ja razważaju twaje cichija patuhi dy wialičeznyja dziejańni dziela sławy Božaj dy dabra ludzkaści. Twaje syny, pakinuŭšy ŭsio dziela Chrysta, nijakaha strachu nia znali ŭ baraćbie sa złom dy ŭ apawiaščańni Ewanelii Swiatoj, nawat samym barbarskim dy dzikim narodam. Manastyr! Kaścioł Chrystowy sapraŭdy pierażywaŭ časy trudnyja dy krytyčnyja ŭ praciahu swajej doŭhaj historyi. Ale syny twaje zaŭsiody byli Jamu ŭ pomač dy na ratunak... Dyk słušna ciabie sławić na't protestancki historyk, Adolf Harnack...

Katalicki Kaścioł pakazwaje nam u swajom raźwićci biespieraryŭny łancuh žywych reformaŭ; kožnaja iz hetych reformaŭ zaležyć ad nowaha kroku ŭ raźwićci zakonnaha žyćcia.

Skažycie mnie, braty biełarusy, dzie jošć bolšaja patreba žywych reformaŭ, čymsia ŭ nas na Biełarusi? U jaki kraj nie pajedź, usiudy ŭhledziš, što Kaścioł jošć radaściaj dy siłaj každaha narodu, bo Jon ich aświačaješ, spahadaješ im u biadzie dy niaščaściu, šanuješ ich mowu rodnuju, haworyć da ich dy z imi ŭ toj-ža mowie, jak rodnaja matka sa swaimi dzietkami, kiruješ ich losam dy žyćciom.

Ale čym u nas jošć Kaścioł dy Carkwa? Ech, bratcy, mnie sapraŭdy wočy horkimi ślazami zapływajuć, kali razważaju dziejańnie Carkwy dy Kaścioła adnosna nas harotnych biełarusaŭ... Janyž nie dajuć nam Boha chwalić tak, jak naša darahaja Maci Biełaruś, jak sama biełaruskaja pryroda nas wučyć, janyž razrezali biełaruskuju dušu na dźwie čaści dy stwaryli siarod rodnych bratoŭ dwa warożyja abozy, janyž źjaŭlajucca dźwiuma warožymi siłami dla nas... Ech ty dola, dola biełarusa! Ciažerna ty i biazuścieśna!...

Ale čyja wina tut? Ci Kaścioła Chrystowaha? Ci Carkwy Chrystowaj? Kryj nas Boža! Nie! Kaścioł z Carkwoju jak Ustanowy Chrystowyja jošć niawinny i sprawiadliwy, tak jak i sam Chrystos byŭ niawinien i sprawiadliŭ.

Wina tut jošć u tych žudasnych warunkach, u jakich my tak doŭha znachodzilisia dy ciapier jašče znachodzimsia i budziem znachodzicca na dalej, kali sami nie parupimsia wyzwalicca z ich. A wyzwalicca treba absalutna, inakš niaminujučy ŭpadak Wiery Chrystowaj čakaješ nas. Wyzwalicca treba jak najchutčej. Boh-Čaławiek hetaha ad nas niaŭhibna trebuješ.

Manastyr, Manastyr! woś dzie tabie treba prawiaści cely rad žywych reformaŭ! Woś dzie tabie treba pryjści ŭ pomač dy naratunak Kaścioła Božaha dy Carkwe Božaj! Woś dzie tabie treba wiarnuć Kaściołu dy Carkwie adčuraŭšysia narod! Woś dzie tabie treba sahreć sercy aziabłyja ŭ służbie Božaj.

Pradaûžeńnie jubilejnaha hodu. Św. Ajciec abjawiû, što jubilejny hod, jaki skončyûsia sioleta na Wialikdzień, pradaûžajecca jašče na hod. Sprawa û tym, što z łaskaû, wynikajučych z jubilejaû, možna zwyčaj na skarystać tolki û Rymie. Woś-ža kab z jubileju hetaha św hodu mahli skarystać kataliki ûsiaho świetu, św. Ajciec pradoûžyû jaho da 28 IV.1935 i pašyryû na ûwieś świet.

Nowyja światyja i bahasłaûlenyja. Za minuły światy hod pryznanyja bahasłaûlenymi 9 asob i światymi 8. Heta, jak bačym, najlepšy dokaz boskaści i žywučaści Chrystowaha Kaścioła.

U Niamieččynie ûsich katalikoû, pawodle najnawiejšych i susim peûnych abrachunkaû, naličajecca 20,783,049 asob.

20 wierawyznańniaû. Hazety pišuć, što û Juhasławii isnuje 20 roznych wierawyznanniaû. Z usich ich najboĺš maje wiernych, bo až da 7 miljonaû, prawasłaûje.

Maci Božaja apiakunkaj armii. Prezydent respubliki Paragwaju wydaû dekret, u jakim abjaûlaje Matku Božuju apiakunkaj paragwajskaj armii.

Hrošy z abrazkom Maci Božaj. U Aûstryi, jakaja ûsio žyćcio swajo buduje na asnowach chryścijanskaj nawuki, pastanoûlena wydać manety, na jakich budzie abrazok Maci Božaj.

Misii siarod żydoû. U mnohich krajoch wiadziecca misyjnaja katalickaja praca siarod žydoû. Dziakujučy hetaj pracy za minułyja hady prystupiła da katalictwa û Anhlii 150 žydoû i stolki-ž u Francyi.

Pawarot da kaścioła. U Aûstryi, kali byli ûrady biazbožnyja, mnohich rabotnikaû zapiswali da liku tak ža biazbožnych. Ciapier-ža, kali nastała ûłada katalickaja, rabotniki henyja cełymi masami waročajucca ûznoû da Kaścioła. Kaścioł adnak prymaje tolki tych, katoryja dastatačna świedamyja i pryhatawanyja.

U Anhlii katalictwa ûściaž raźwiwajecca i ûzrastaje. Za adzin tolki minuły hod nawiarnułasia tam da Katalickaha Kaścioła 12,288, siarod jakich jość cały rad šyroka wiedamych i słaûnych ludziej.

Rewalucyja nawučyła rozumu. U Hišpanii, nia hledziačy na warožyja da Kaścioła adnosiny dziaržawy, Katalictwa dawoli pamysna pieramahaje trudnaści i raźwiwajecca. Tak napr. katalickaja štodziennaja hazeta „El Debate", jakoj prad rewalucyjaj wychodziła 80 tysiač, ciapier wychodzić 200 tysiač štuk.

U Japonii i na susiednich japonskich wyspach isnuje 13 misyjnych katalickich stancyjaû, jakija naličajuć da 100 tysiač katalikoû. Uznoû ža û krajoch zaležnych ad Japonii, jak Koreja, Formoza, katalikoû naličajecca da 125 tysiač.

Manastyr, Manastyr, jak žadaûby ja być twaim synam siarod swajho narodu na Baćkaûščynie miłaj, darahoj. Adnak prowid Božy inakš losam maim kirujeć i pryjdzieć toj čas, kali mahiła prymieć astanki maje tut na amerykanskaj ziamli, daloka, daloka ad rodnaj Maci Biełarusi.

Zapeûniaju adnak ciabie, što duch moj z taboju na ziamielcy rodnaj siarod swajho darahoha narodu. Horača malusia da Boha za ciabie.

Ale dzież ty prabywaješ, moładź biełaruskaja? Ciž nia stanieć u ciabie sił dy achwiarnaści na toje, kab padniacca wysoka na kryllach duchowaha žyćcia? Ciž nia stanieć u ciabie sił dy achwiarnaści na toje, kab prawiaści û čynnaść tuju nawuku Chrysta, ab jakoj užo była mowa: „Kali chočaš być daskanalnym," i h. d. inakš kažučy, pajšci û manastyr dy z manastyra dziejać na ûsiu Biełaruś ducham Wiery Swiatoj dy mahutnaściaj Samoha Boha Čaławieka? Budź dobraj woli! Boh dapamožeć tabie...

Biełaruskaja dziaûčyna, pajdzi û manastyr dy z manastyra pačni pracu swaju wialikuju dziela Kaścioła dy Carkwy dy dziela pieraradžeńnia ûsiej Biełarusi. Stańsia apiryščam u Chryście Bohu twaim dla niaščasnaha narodu Biełaruskaha.

Kali dla ciabie jašče niama adpawiednaha manastyra na Biełarusi, dyk stwary jaho. Boh u pomač budzieć tabie!

„Kali chočaš być daskanalnym, dyk idzi pradaj, što maješ i daj ubohim... dy prychodź, kab pajšci Maim Śledam"...

Biełaruskaja moładź, razważ dobra hetuju Božuju Praûdu — Nawuku! Ty sama znejdzieš Jejnaje značeńnie i dla siabie i dla Kaścioła Carkwy i dla narodu swajho...

Altamont, N. J. *Ks. prof dr. J. Tarasewič.*

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ
Z dazwołu J. E. WILENSKAHA KATALICKAHA ARCYBISKUPA-MITRAPALITA
Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia Zawalnaja wul. 1 — 3

Z biełaruskaj niwy.

a. Archimandryt F. Abrantowič, Maryjanin, z Charbinu prybyŭ u Rym, dzie zabawicca daŭžejšy čas. Z Rymu pryjedzie tak ža adwiedać Wilniu i Druju.

a. Cikota, Jenerał Maryjanaŭ, u pałowie minułaha miesiaca, u tawarystwie J. E biskupa Bučysa, adwiedaŭ manastyr Saletynaŭ u Altamont u Amerycy, dzie prabywaje Ks. praf dr. J. Tarasewič. U manastyry henym biskup Bučys mieŭ lekcyju ab sprawie unii siarod rasiejcaŭ u Złuč. Št. Ameryki.

Na nowuju placoŭku. Jość čutki, što Ks. praf. dr. J. Tarasewič wosieniaj siol. h. maje z Ameryki wyjechać na niekatory čas u Rym, kab pryhatawacca da unijnaj pracy siarod prawasłaŭnych u Złuč. Št. Ameryki. Ad siabie možam dadać, sto było-b jašče lepš, kab jon zamiest Ameryki dy pryjechaŭ pracawać u Biełaruś.

Naznačeńni. Ks. L. Chwiećko naznačany prefektam škoł u Pinsku, Ks. P. Tatarynowič — wizytataram nawuki relihii ŭ škołach Łuninieckaha dekanatu, ks. dr. A. Rojko — probaščam u Pružanach.

Świačeńni. 9.IV siol. h. haduncy Papieskaj unijackaj seminaryi ŭ Dubnie, dyjakany: Filipowič i Šarejka paświačany na światčennikaŭ. Z woli biskupa Łuckaha pracawać buduć na Wałyni ŭ unijackich parafijach.

Wialikodnaja Ewanelija pa biełarusku. Padčas wialikodnaha nabaženstwa ŭ unijackaj cerkwie ŭ Wilni była miž inšym adpiajana Ewanelija i pabiełarusku.

Papraŭka. Wilenskaje „Słowo" było padaŭšy wiestku ab śmierci Ks. P. Chomiča, jaki znachodzicca ŭ SSRR. Woś ža wiestka hena, na ščaście, niepraŭdziwaja. Ks. Chomič, praŭda, chwory, ale, dziakawać Bohu, jašče žywy.

Nadzieja na pawarot. Hazety pišuć, što Litoŭski ŭrad wiadzie z uradam SSRR pierahawory ab zwalnieńni z sawieckich wastrohaŭ mnohich ksiandzoŭ litoŭcaŭ i ab ich pawarocie ŭ Litwu. Jość nadzieja, što pry hetaj akazii budzie zwolnieny i wierniecca na baćkaŭščynu (rodam z Horadzienščyny) i Ks. P. Chomič.

U 8 ja ŭhodki śmierci biełaruskaha paeta K. Swajaka 7.V.1934 h. u kaściele św. Mikałaja ŭ Wilni adbyłosia žałobnaje nabaženstwa. Nabaženstwa adprawiŭ Ks. dr. St. Hlakoŭski, na jakim piajaŭ biełaruski chor pad kiraŭnictwam Albina Stepowiča, brata pamioršaha paeta.

Biełaruskija lekcyi. Niekalki biełaruskich lekcyjaŭ mieŭ u Lwowie ŭ hreka-katalickaj seminaryi, Kandydat Teolohii, student Leŭ Haroška.

Ajcy Studyty i biełarusy. Lik biełarusaŭ u zakonie ajcoŭ Studytaŭ pawialičwajecca. Pažadanyja nowyja kandydaty. Zwaročwacca: O. Protoihumen, p. Przemyślany, m. Uniów. O.O. Studyci.

Z ŽYĆCIA BIEŁARUSAŬ-KATALIKOŬ U ŁATWII.

Rekolekcyi dla wučniaŭ. 20, 21 i 22.III siol. h. u Dźwinskim kaściele Niepaw. Začaćcia Maci Božaj adbylisia rdkolekcyi dla wučniaŭ biełaruskaj himnazii i miestawaj škoły. Nawuki rekolekcyjnyja hawaryŭ pa biełarusku prefekt himnazii Ks J. Hajlewič a nabaženstwy adpraŭlaŭ dyrektar himnazii Ks J. Čaman. Padčas nabaženstwaŭ wučni piajali biełaruskija relihijnyja pieśni. Ahułam treba adznačyć, što žyćcio relihijnaje i biełaruskaje nacyjanalnaje ŭ himnazii raźwiwajecca pamysna.

Wybary ŭ Sojm i Biełarusy. Sioleta ŭ Łatwii adbuducca wybary ŭ Sojm, da jakich roznyja partyi ŭžo rychtujucca. Biełarusy kataliki iduć na wybary razam z Łatwijskaj Katalickaj Chryścijanskaj Demakracyjaj, pry jakoj arhanizujecca biełaruskaja sekcyja.

Listy z wioski.

AB NAŠAJ UNII.

w. Chwasty. Wosiem kilametraŭ ad Biełastoku lažać našy Chwasty.

Naša wioska cikawaja tym, što jana unijackaja. Unija ŭ jej maładzieńkaja, jak ruń. U nas nad wioskaj krasujecca naša unijackaja cerkaŭka i baciuška naš u jej — stareńki unijat. Unija ŭ Chwastach źjawiłasia tolki paśla wajny.

Raz niejak da nas pryjechaŭ biełastocki ksiondz dziekan i pradstawiŭ nam baciušku ŭnijata. My henaha baciušku siudy ŭ cerkwu i dawaj usie pašli na wuniju. Usiej šyrokaj i adkrytaj dušoj pryniali našy ludzi unijackaha baciušku. Jak treba prychinulisia da unii i hetak wialikija wioski, jak naša, paśla jašče susiednija, jak Parosły, Łyski i Jawaroŭka. Usie hetyja i inšyja wioski družna prystupili da unijackaha žyćcia parachwijalnaha.

Ciapier adnak u Chwastach słabiejšaja unija stała, jak była jana ŭ swaich pačatkach.

U našaj Unii ja baču try hałoŭnyja pieraškody da jaje narmalnaha razwićcia.

Pieršaja da unii pieraškoda i najważniejšaja heta budzie ahułam kiepskaja ŭ Polščy apinija ab Unii.

Druhoj pieraškodaj u nas Unii budzie heta, što nam dajuć tolki stareńkich baciuškaŭ. My sami maładyja i maładaja naša Unija, dyk i maładych nam baciuškaŭ treba. Małady baciuška, dy jašče z našaha rodu prypaŭby dobra da serca našym unijatam u Chwastach. Ciapierašni naš baciuška strojna kazańni hawora, ale pamaskoŭsku, bo pabiełarusku nia ŭmieje.

I woś dziakujučy hetym pryčynam i inšym sioleta na Wialikdzień, tyja, što pierwiej u nas byli dobrymi unijatami, ciapier minali našu cerkaŭku, iduči niejdzie šukać prawasłaŭnaj. Jany falšywaj apinii spužalisia i błahich ludziej pasłuchali. *Chwostawiec.*

LEPŠ IŚCI Ŭ SWAJE ARHANIZACYI.

Murawanaja Ašmianka, Ašmianskaha paw. U nas wielmi trudna pracawać na niwie biełaruskaj. Z usich staron nas cisnuć świeckija ŭłady i duchawienstwa. Naš ks. Matulis wielmi pačaŭ pašyrać S.M.P. Jeździačy pa kaladzie namaŭlaŭ maładziaž, kab zapisywałasia da „Sto warzyszenia, bo kazaŭ — jak budzie chto zamuž wychodzić ci žan'cca, dyk darma šlub daść. Zakazali dla „stowarzyszenia" znački i kazali, što buduć pa 40 hr. a jak prysłali, dyk treba płacić pa 2 zł. Dziela hetaha nichto ich i nia braŭ.

Ahułam treba skazać, što nam biełarusam treba pracawać pa katalicku ŭ swaich arhanizacyjach, bo čužyja mała nam karysny.

Parafijanin.

Roznyja cikawaści.

Pieršaja pošta. Siabra haradzkoj rady Paryža K. Velayer u 1653 h. prydumaŭ poštu. Jon pastanawiŭ, kab listy pasyłać nie praz adumyslowah pasłancoŭ ale praz arhanizacyju. Prajekt swoj jon raskazaŭ karalu Ludwiku XIV, jaki jaho pachwaliŭ za heta i radziŭ stwaryć takuju arhanizacyju. Velayer zrabiŭ heta. Takim čynam paŭstała pošta.

Jak mnoha pracuje św. Ajciec. Zmardawany pracaj za minuły jubilejny hod, św. Ajciec na niekatory čas wyjedzie na adpačynak u Albanskija hory. Hazety padličajuć, što św. Ajciec za minuły światy hod pryniaŭ bolš jak paŭtara miljona pielihrymaŭ, skazaŭ da ich 620 pramowaŭ, aprača hetaha mieŭ 14 kazańniaŭ i 9 pramowaŭ padčas pasiedžańniaŭ kansystorskich. Bywaŭ čas, kali św. Ajciec hawaryŭ pa 8 pramowaŭ u adzin dzień. Aprača hetaha prymaŭ na aŭdyjencyi razoŭ najmienš dziesiać: biskupaŭ, nuncyjaŭ i dyplamataŭ. Dyk sapraŭdy ničoha dziŭnaha, što 79 letni haława Kaścioła zažadaŭ adpačynku.

Asabliwaja stalica. Stalica Juhasławii Biełhrad da niadaŭna była dawoli niewialikim miestam. Apošnimža časam da hetaha miesta dałučyli dawoli dalokija wakolicy, bo až za 50 kilometraŭ nawokał. Takim čynam abšar Biełhradu pawialičyŭsia ŭ piać razoŭ. Takoha prastoru nie zajmaje nijakaja stalica. Nasielnictwa adnak u joj tolki 300 tysiač.

Induski uniwersytet 32 hady minuła ad załažeńnia induskaha ŭniwersytetu ŭ Gurubule, niedaloka ad Himelajaŭ. Studenty tam prabywajuć 14 hadoŭ. Ustupajuć tudy majučy 6—8 hadoŭ i prabywajuć tam až da skančeńnia nawuk. Paradak žyćcia duža ćwiordy i surowy. Ustajuć u 4 h. tady dźwie hadziny adbywajuć himnastyku, paśla kupajucca ŭ ładawatych wodach Gangesu, daŭžejšy čas molacca, skromna śniedajuć i ŭrešcie wučacca, što trywaje, až da poznaj nočy.

Z palityki.

Dahawor supakoju na 10 hadoŭ padpisali miž saboj SSRR, Estonija, Łatwija i Litwa.

Adnosiny paprawilisia. Astatnim časam miž Francyjaj i Polščaj byli značna papsuŭšysia adnosiny. Wośža tydni dwa tamu Waršawu adwiedaŭ francuski ministr zahraničnych spraŭ i ŭznoŭ pašło ŭsio dobra.

Japonija paniaj na Dalokim Uschodzie. Japoncy z usich sił imknucca da taho, kab na Dalokim Uschodzie ihrać pieršuju skrypku. Eŭropa, a pradusim SSRR, hetaha duža bajacca.

Niemcy nasiadajuć na Kłajpedu. Apošnim časam Litwa šmat maje kłopatu z naciskam niamieckim na litoŭski partowy kraj Kłajpedu. U henym krai šmat jość niemcaŭ, dyk woś jany chočuć być tam panami, jak daŭniej. Litwa adnak prawoŭ swaich na heny krai baro nić stojka.

U SSRR u šmat jakich miascoch, jak pišuć zahraničnyja hazety, ludzi hаładajuć. Najbolš hoład adčuwajecca na Ukrainie. Kažuć, što balšawiki sumyśla ahałačajuć sioły z chleba, kab sialanie spakojna siadzieli i nia dumali ab samastojnaj Ukrainie.

Jak by palapšajecca. Apošnim časam, asabliwa ŭ bolšych dziaržawach Eŭropy, jak pišuć hazety, značna palapšajecca haspadarčaje pałažeńnie: źmianšajecca biezraboćcie i žyćcio pawoli robicca lahčejšym; kažuć, što heta ŭžo pačatak likwidacyi kryzysu.

Plan nadziełu ziamloj. U Polščy na praciahu najbližejšych piaci hadoŭ majuć mnohich nadzialić ziamloj miž inšym i na našych biełaruskich ziemlach. Ale tolki cikawa, ci biełarusy što dastanuć, bo dahetul z hetym było susim drenna.

Ameryka jašče ŭsio nia moža ŭstalić świajho dalara. Uściaž jon chistajecca. A heta duža pieraškadžaje ŭ mižnarodnym haspadarčym žyćci.

U Hišpanii spakoju niama. Usio katłujecca. U minułym tydni nastaŭ tam uznoŭ nowy ŭrad. Ministry nowyja biaz mała ŭsie radykały. Ci pamohuć jany ŭ biadzie— zhadać trudna.

Indusy ŭ abaronie rodnaj mowy. Niadaŭna staršynia Induskaha Literaturnaha T-wa skazaŭ mowu, u jakoj padkreśliŭ kaniečnaść supolnaj induskaj mowy, dla 300 miljonaŭ Indusaŭ. Staršynia heny kazaŭ, što z mnohich haworak induskich na supolnuju mowu najbolš nadajecca taja mowa, jakoj haworać u siaredniaj Indyi.

Wilenskija nawiny.

Pamiatnik Dordziku. U Wilni na Mitrapalitalnym placy pastawiji pamiatnik Dordziku. Hetak zwaŭsia chłapiec, jaki dwa hady tamu padčas pawodki, ratujučy małoha žydka, utapiŭsia ŭ Wilency.

Zwalnieńnie Franciškanskaha kaścioła. U Franciškanskim kaściele, jak wiedama, rasiejski ŭrad, byŭ zrabiŭšy archiŭ. Woś-ža archiŭ heny ŭžo pieranieśleny i kaścioł addadzieny ajcom Franciškanam. U kaściele hetym jašče sioleta pačnucca nabaženstwy.

Biezrabotnych mienš. U minułym tydni biezraboćcie źmienšyłasia na 39 čaławiek. Usich biezrabotnych ciapier 5525 asob.

Paštowaja skrynka.

P. T. pakrysie drukujem. Škada, što niama ŭsiaho. Tolki całaść mahła-b pakazać, jak pastupać z drukam. Sioje-toje wyčorkwajem, bo nadta-ž doŭha i ciažka ŭ Was wychodzić. Hrošy atrymali, wykarystajem ich na bieł. kat. wydewiectwa. Adbitku z Wašaj pracy robim.

B. D. Ciešymsia, što Wy rady z „Chr. D." i što pišycie da nas. Z wieršaŭ Wašych adnak nie skarystajem, jany za słabyja. Nadta było-b pažadana, aab Wy pisali ab žyćci Wašaj staronki. Probnyja numary, na padadzienyja Wami adrasy, pasyłajem. Dla Was šlom na Waš adras.

Par. Atrymali, karystajem, pišycie čaściej

D. A. Jašče adzin numar i budzie ŭsio; zrobim ad bitku. Budzie karysnaja dla narodu brašurka.

Ks. W. Š. Atrymali stolki, što i nia wiedajem, kali ŭsio wykarystajem.

W. D—a. Z usiaho prysłanaha karystajem i budziem karystać: kali nia ŭ „Chr. Dumcy", dyk u inšych hazetach.

Ks. Dr. I. T. Nadrukujem, dziakujem. Žadajem Wam wypłyć na šyrokija wody.

B. K. Čakajem na padpisku.

A. W. Jašče nie zapłačana ničoha.

A. S. Dobra, prośbu spoŭnim.

I. P. Adras źmianiajem.

H. Ł. „Chr. D." pasyłajem.

Na „Chr. D." prysłali: K. — 2 zł., A. Ch. — 2 zł., Ks. K. — 4, I. D. — 2. Ks. B. S. — 24, Ks. dr. K. K. — 4, Am. Ast.—2, J. M. — 2, Ks. P. T. — 50, A. Ch. 2 zł.